

چرخش قلم و سخن در سیر تاریخ

چالش‌های تاریخی

[عباس سلیمی نمین]

www.ketab.ir

تاریخ، تجربه‌ای گرانقدر برای حرکت در یک مسیر تکاملی
است. ملتی که از پیشینه خویش آگاه نباشد در
چرخه تکرار گرفتار خواهد آمد.

تقدیم به او که اسلام را
حیاتی تازه و ملل اسلامی را
اعتباری نو بخشید

کالبدشکافی هشت چالش تاریخی

- نسبت ۷ آبان با ایرانیان
(مناظره شروین وکیلی، پرویز رجبی، عبدالمجید ارفعی، بهرام روشن ضمیر و عباس سلیمی‌نمین)
- مشروطه به غارت رفته
(مناظره قلمی در روزنامه شرق)
- سیر تاریخی کودتای ۱۲۹۹
(مناظره صادق زیباکلام و عباس سلیمی‌نمین در کانون اندیشه جوان)
- نهضت ملی و مشق آهنین
(مناظره قلمی ابراهیم یزدی و عباس سلیمی‌نمین)
- رکس؛ آتشی که به جان آتش‌افروزان افتاد
(مناظره قلمی در روزنامه کارگزاران)
- خیزش سراسری یک ملت از دریچه مستند «انقلاب ۵۷»
مواجه‌ای قلمی با شبکه من و تو
- خرد جمعی و نظام تصمیم‌ساز در دفاع مقدس و...
(مناظره مرتضی الویری و عباس سلیمی‌نمین در جماران)
- منشأ تقابل آقای منتظری با امام
(مناظره اعضای بیت آیت‌الله منتظری و عباس سلیمی‌نمین به دعوت انجمن اندیشه و قلم)

سرشناسه	: سلیمی نمین، عباس، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: چالش‌های تاریخی / عباس سلیمی نمین،
مشخصات نشر	: تهران: دفتر مطالعات و تدوین تاریخ ایران، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: ص ۸۹۵: ۵/۱۴×۲۱/۵ س.م
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۱۳۱-۹-۹: ۴۰۰ هزار تومان
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: بالای عنوان: چرخش قلم و سخن در سیر تاریخ.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۸۹۵] -.
عنوان دیگر	: چرخش قلم و سخن در سیر تاریخ.
موضوع	: سلیمی نمین، عباس، ۱۳۳۳ - -- مناظره‌ها
موضوع	: ایران -- تاریخ
	Iran -- History
شناسه افزوده	: دفتر مطالعات و تدوین تاریخ ایران
رده بندی کنگره	: DSR۱۶۷۰:
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۸۴۴۰۹۲:
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۹۴۸۳۳۷۱:
اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی: فیبا	
تاریخ درخواست	: ۱۴۰۲/۱۰/۱۴:
کد پی‌گیری	: ۹۴۸۱۶۱۶:

چالش‌های تاریخی

نویسنده: عباس سلیمی نمین

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۲

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

ناشر: دفتر مطالعات و تدوین تاریخ ایران

ویراستار: طیبه صالحی‌تجربیشی

طراح جلد: حسین نیرومند

صفحه‌آرا: عاطفه قدیری

قیمت: ۴۰۰ هزار تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۱۳۱-۹-۹

لایتنوگرافی و چاپ: ایران

آدرس: تهران - جنت‌آباد جنوبی، چهارباغ شرقی، ۱۶ متری اول شمالی،

کوچه شهید محمود ریاحی غربی - پلاک ۵۵ - واحد ۱

۴۴۴۶۱۷۶۱۵ - ۴۴۴۶۶۴۵۰ - ۴۴۴۶۶۴۵۱

www.irhistory.ir irhistory1381@gmail.com

دفتر مطالعات و تدوین تاریخ ایران

فهرست

پیش‌گفتار ۹

فصل اول: باستان باعظمت

مقدمه (مناظره قلمی شروین وکیلی و عباس سلیمی‌نمین) ۱۷

مُبدع سیاست ایرانشهری (پنج پرسش کلیدی در مورد کوروش) ۲۱

بزرگداشت کدام روز ملی؟ (نسبت ۷ آبان با ایرانیان) ۴۱

پیوست‌های فصل اول ۶۰

دخل و تصرف در آثار باستانی (مناظره شفاهی پرویز رجبی، عبدالمجید ارفعی

و عباس سلیمی‌نمین) ۶۱

تصاویر (از کتاب «تخت جمشید» اثر اربش اشمیت) ۸۹

مبدأ‌گزینی تاریخ تمدن ایران (مناظره شفاهی بهرام روشن‌ضمیر و عباس سلیمی‌نمین) ۹۷

فصل دوم: مشروطه به غارت رفته

مقدمه (مناظره قلمی در روزنامه شرق) ۱۱۹

چهره دوگانه تقی‌زاده ۱۲۹

رهیافت «سوپر مشروطه‌خواهان»! مسلح به استبداد نو ۱۳۹

فصل سوم: سیر تاریخی کودتای ۱۳۹۹

- مقدمه (مناظره شفاهی صادق زیباکلام و عباس سلیمی‌نمین) ۱۵۳
- استبدادی سیاه‌تر؛ ارمنان کودتا ۱۵۹

فصل چهارم: نهضت ملی و مشیت آهنین

- مقدمه (مناظره قلمی ابراهیم یزدی و عباس سلیمی‌نمین) ۲۲۳
- مبارزات ملت ایران یا ضد استعمار بوده یا ضد استبداد ۲۲۷
- نهضت ملی در دام یک‌سونگری ۲۴۱
- پیوست ۲۸۱
- دفاعیه‌نویسی یا خاطره‌نگاری؟! ۲۸۳

فصل پنجم: دردی جانکاه

- مقدمه (مناظره قلمی در روزنامه کارگزاران سازندگی) ۳۲۷
- حماقتی که فاجعه آفرید ۳۳۷
- «رکس»: آتشی که به جان آتش‌فروزان افتاد ۳۴۳
- پیوست ۳۵۹
- مروری بر کیفرخواست متهمان جنایت ۳۶۱

فصل ششم: خیزش سراسری یک ملت از دریچه مستند «انقلاب ۵۷»

- مقدمه (محاجه‌ای قلمی با شبکه من و تو) ۳۸۷
- متن کامل مستند «انقلاب ۵۷» ۳۹۵
- مستندی بیگانه با سند (نقدی بر «انقلاب ۵۷») ۶۳۷

فصل هفتم: فرجام تمسک به منابع نامعتبر

- مقدمه (مناظره شفاهی مرتضی الویری و عباس سلیمی‌نمین) ۶۸۵
- نشست اول: «تسخیر» و روایت‌های مخدوش ۶۹۳
- نشست دوم: خرد جمعی و نظام تصمیم‌ساز در دفاع مقدس و ۷۱۵
- پیوست (مستندات) ۷۴۹

فصل هشتم: منشأ تقابل آقای منتظری با امام

مقدمه (مناظره شفاهی اعضای بیت آیت الله منتظری و عباس سلیمی نمین) ۷۵۷

دفاع قاطع امام از حقوق عامه ۷۶۷

غلبه حواشی بر متن (اختصاص وجوهات به خانواده‌های محکومان بهایی، توده‌ای،

مجاهدین و ...) ۸۳۹

تغییر رویکرد با محمل انسانی؟ ۸۴۱

لطفی: جناب آقای سلیمی نمین، دقت کنید لطفا! ۸۴۵

تبدیل فضیلت به گناه در قاموس اصول گرایی (یادداشت عمادالدین باقی) ۸۴۹

مفهوم فضیلت در گروه سید مهدی هاشمی (جوابیه عباس سلیمی نمین) ۸۵۳

منابع ۸۶۱

فهرست اعلام ۸۶۹

www.ketab.ir

[پیش‌گفتار]

در تاریخ ملت‌ها به‌ویژه ملل کهن نقاط عطفی وجود دارد که به میزان اهمیت و تأثیرگذاری مثبت یا منفی‌شان، پیرامون آن‌ها مباحث متضاد و چالشی شکل گرفته است و می‌گیرد که عملاً معرفت‌اندوزی از چنین قرار و فرودهای مهم تاریخی را ناممکن می‌سازد؛ حتی بعضاً در این حد متوقف نمانده و صف‌آرایی‌های بی‌منطقی را شاهدیم که راه را بر تبادل نظر و محفوظات ذهنی ناشی از تجربیات مسدود کرده است. این عارضه در این دیار ابتدا رخدادهای دور را در بر گرفته، یعنی موضوعات مناقشه‌برانگیزی که منابع درخوری در موردشان وجود ندارد، اما به‌تدریج این صف‌بندی‌های زایل‌کننده تعقل و تفکر، حتی به رویدادهای معاصر نیز تسری یافته است؛ بدین معنا که قبل از هرگونه تبادل نظری، بر افراد صاحب‌نظر برجستگی در قالب‌های از پیش تعریف شده، زده می‌شود و مخاطبی که از مباحث تخصصی و کارشناسی علی‌القاعده می‌بایست بهره‌مند گردد و دانش خود را در حوزه‌های گوناگون ارتقا بخشد ذهنی بسته، پیدا می‌کند که ضرورتی به شنیدن سخن‌ها و نگرش‌های متفاوت نمی‌بیند؛ زیرا از صاحبان دیدگاه‌های مختلف شناخت‌های کلیشه‌ای شکل

می‌گیرد و شناخت عمیق و مستدل، غیر ضرور پنداشته می‌شود. در چنین شرایطی چگونه می‌توان با چالش‌های تاریخی مواجهه‌ای منطقی داشت؟ این پرسش، کمتر مورد تأمل اهل علم و دانش واقع شده است؛ در حالی که غلبه چنین فضای آفت‌زده‌ای روز به روز از احساس نیاز به روی‌آوری به مطالعه می‌کاهد. نباید از نظر دور داشت که فقط و فقط رویکرد به مواضع و دیدگاه‌های متفاوت اما مستند، به تشنگی آگاهی در جامعه دامن می‌زند و آن را به سوی مشاهده و مطالعه منابع و آثار مختلف هدایت می‌کند؛ به عبارت دیگر، دغدغه‌مندان عرصه فرهنگ اگر از این که میزان مطالعه در جامعه روند کاهشی نگران‌کننده‌ای دارد و غوغاسالاران در عرصه مسائل فکری هر روز فضای بیشتری برای جولان می‌یابند در رنجند، چه راه‌حل عاجلی جهت برون‌رفت از آن توصیه می‌کنند؟ تأثر برانگیزتر آن که حتی در محیط‌های علمی (دانشگاهی و حوزوی) کمتر گفت‌وگوهای محققانه‌ای را شاهدیم که بتواند موج‌آفرینی کند و بر فضای عمومی جامعه تأثیر گذارد.

فراموش نکنیم که یکی از عوامل همبستگی و وحدت در میان ملت، اشتراکات تاریخی است. اگر اشتراکات به افتراقات آلتی‌ناپذیری بدل شود، آن هم به غیر منطقی‌ترین شکل ممکن، طبعاً پیدا کردن زبان مفاهیم بسیار دشوار خواهد بود. علی‌القاعده هیچ قشری از جامعه به طور طبیعی مایل نیست که با بدخوانی تاریخ، خود را از تجربیات گران‌سنگ آن محروم سازد، مگر معدود افرادی که به دلیل تعلقات مادی، سیاسی یا حتی فکری و تشکیلاتی همواره مترصد‌اند که در بهره‌مندی مردم از این سرمایه کلان اخلال ایجاد کنند. لازم به یادآوری است که در این‌جا مشکل، وجود اختلاف در نگرش به فرازهای مهم تاریخی نیست؛ زیرا در این عرصه هم مانند سایر عرصه‌های معرفتی، دیدگاه‌های متفاوت نه تنها پذیرفتنی است، بلکه منشأ رشد خواهد بود؛ پدیده‌ای که به عنوان نگرانی از آن یاد می‌شود حاکمیت جو خصوصیت کور بر تعاملات و مناسبات فکری در این عرصه است. برای نمونه، اگر ضرورت بازخوانی تاریخ باستان «هخامنشی محور» مطرح می‌شود قطعاً بدین معنا نیست که باورمندان به چنین ضرورتی در صدد نادیده گرفتن توانمندی‌های تمدنی فلات ایران در آن مقطع تاریخی‌اند. هرگز! چه «بهمن» حاکم فلات ایران در این ایام بوده باشد (بر اساس

روایت ابوریحان بیرونی) و چه «کوروش»، قابلیت‌های این ملت تمدن‌ساز که در ابنیه و آثار تاریخی‌اش متجلی است قابل نفی و چشم‌پوشی نخواهد بود؛ کما این که «تخت جمشید» چه متعلق به جمشید بوده باشد و چه به دیگر پادشاهان ایران زمین، در درک عظمت آن، که اوج توانمندی معماران این دیار را منعکس می‌سازد، هیچ تغییری ایجاد نخواهد شد؛ بنابراین به اعتقاد بسیاری از صاحب‌نظران، بازخوانی تاریخ باستان و مستندات آن نه تنها از ابعاد تمدنی ملت ایران نمی‌کاهد، بلکه مانع محدودسازی این قدمت تاریخی به منظور تطهیر اشرافیت یهود می‌شود. این مسئله در مورد سایر چالش‌های تاریخی نیز صدق می‌کند؛ لذا بحث‌های مستدل و منطقی در مورد پیشینه این دیار به هیچ وجه از جایگاه رفیع ملت ایران در تاریخ بشری نمی‌کاهد، اما باید پذیرفت که شفاف‌سازی فضای تعاملات تاریخی نیازمند عزمی ملی است تا معتقدان به حاکمیت منطق بر چالش‌های تاریخی، از میدان‌داری غوغاسالاران بکاهند. در اثری که به محضر اهل نظر عرضه می‌شود به هشت چالش مهم و اساسی تاریخی پرداخته شده است:

- ۱- گرمی‌داشت ۷ آبان (روز آزادی اشرافیت یهود در بابل) که به بحث تاریخ هخامنشی محور ره یافته و می‌تواند ما را از بسیاری اندوخته‌های شناختی محروم سازد.
- ۲- عملکرد انجمن سری فراماسونری، که ملت ایران را پس از برداشتن گامی بلند در مسیر قانون‌مندی و توسعه سیاسی با نهضت مشروطه، دو گام به عقب راند.
- ۳- کودتای ۱۲۹۹، پایان رقابت مسکو و لندن در ایران به نفع انگلیس و نقش آن در پیدایش استبدادی درهم تنیده شده با سلطه، همچنین گشایش سفره نفتی که به یمن مراقبه رضاخانی تا شهریور ۱۳۲۰ هیچ معارضی برای انگلیس پیدا نشد!
- ۴- هدف‌گیری اتحاد ملت پس از شکل‌گیری نهضت ملی شدن نفت تا کودتای دیگری رقم خورد (۲۸ مرداد ۱۳۳۲)؛ این نزاع کاذب بین طرفداران ارکان نهضت، چالشی را برای فراموشی کودتاگران طی سال‌ها به وجود آورده است.

۵- قلب جنایت سینمارکس که ماهیت همه کنشگران روبه زوال در ماه‌های پایانی عمر سلسله پهلوی را می‌نمایاند قادر است جامعه را از تجربیاتی گرانسنگ محروم سازد.

۶- شبکه‌های رسانه‌ای جهانی در برابر اتحاد سراسری ملت؛ بعد از دو کودتای بیگانه برای جلوگیری از توسعه سیاسی و اقتصادی ایران زمین، ملت مصمم شد با اتحادی مثال‌زدنی خیزشی را رقم زند که به سلطه و استبداد پس از دو دهه و نیم پایان دهد، اما دیری نپایید که شبکه‌های رسانه‌ای جهانی، به ویژه در انگلیس، تفسیرهای متفاوتی از آن عرضه داشتند و صف‌بندی‌های کاذبی را شکل دادند.

۷- صف‌بندی در برابر اختراعات آفریده شده در دفع تجاوز صدام؛ این اختراعات که جز با خرد جمعی و مشارکت همه آحاد ممکن نبود و سایر مصادیق مدیریتی امام، که توسط زیان‌دیدگان از اندیشه رهبری انقلاب اسلامی به چالش کشیده شد بدون شناخت ابعاد و ریشه این صف‌بندی‌ها در داخل، و عظمت ملت ایران قابل درک نخواهد بود.

۸- دشوارسازی مسیر شناخت عملکرد امام درباره زیاده‌خواهی یکی از شاگردان برجسته‌اش؛ استثنا قائل نبودن امام در اعمال قانون، یکی از شاگردان برجسته‌اش را در برابر وی قرار داد؛ به جا بودن دلسوزی این پیر سفر کرده سال‌ها بعد از غیبت فیزیکی‌اش روشن شد. در این مجموعه با به‌کارگیری روش‌هایی نو، گام‌هایی کوتاه در مسیر نمایاندن بیشتر واقعیت و گنه چالش‌های تاریخی برداشته شده است. از جمله: ملزم کردن خویش به استفاده از منابع مورد قبول طرف مقابل بحث، ارائه ارجاعات صرفاً از منابع مورد استفاده طرف مقابل، و در گام آخر، بردباری و تحمل برخی هجمله‌های لفظی برای جلوگیری از به بیراهه رفتن مباحث و تلاش برای حفظ آن‌ها در مسیر مستندگویی و مستندنویسی؛ بنابراین در چند فصل پیش‌رو - که هر یک حول چالشی تاریخی است - تلاش کرده‌ایم خود را به میانی مورد اشاره - چه در مناظرات قلمی و چه در مناظرات شفاهی - پای‌بند نگه داریم؛ هرچند در مواردی بسیار دشوار بوده است، که خوانندگان اهل نظر به آن گواهی خواهند داد. صرف‌نظر از این‌که اثر تقدیمی به چه میزان مباحث چالشی را منضبط خواهد ساخت به یک مسئله باور داریم و آن حضور نسلی است که دیر یا زود، داده‌های غیر مستند را پس خواهد زد و پذیرش آن را مطابق شأن و شئون خود نخواهد پنداشت؛ همین نسلی که در عرصه علوم پایه منشأ تحول شد در علوم انسانی نیز تأثیرات شگرف خود را بر جای

خواهد گذاشت؛ البته چشم انتظار نظرات و دیدگاه‌های اصلاح‌گر و تقویت‌کننده این رویکرد خواهیم ماند تا در چاپ‌های بعدی، آن‌ها را دخیل کنیم.

بدون تردید حل و فصل معضلات کنونی در حوزه تاریخ توجه ویژه‌ای را طلب می‌کند که بخشی متوجه حکمرانی و بخشی دیگر متوجه مولدان اندیشه و فکر و تشنگی آفرینان در این حوزه است.

از جمله وظایف می‌رم تصمیم‌سازان و سیاست‌گذاران، «آزادسازی اسناد» به عنوان سرمایه ملی است. علی‌رغم ادعای پذیرش قانونمندی در این عرصه مهم، حتی اسناد برجای مانده از دوران پهلوی اول در دسترس نیست و نهادهای مولد آن از جمله ارتش، قوه قضاییه، وزارت خارجه، دستگاه‌های اطلاعاتی و... همچنان به عمومی‌سازی آن‌ها تن نمی‌دهند و این سرمایه عمومی را در انحصار خود نگه داشته‌اند. دسترسی آسان به اسناد، جایگاه مستندگویی و مستندنویسی را به صورت چشم‌گیری در این دیار ارتقا خواهد داد، مع‌الاسف علی‌رغم تأکیدات مکرر هادیان و ناظران بر حسن اجرای قانون و بر اهمیت تاریخ و تن دادن به قواعد آن، اقدام در خوری را در این عرصه شاهد نیستیم. قطعاً اگر گشایشی در این راستا صورت گیرد صاحبان قلم و گسترش دهندگان شناخت نیز از آن بهره‌مند خواهند شد. ضمن تشکر ویژه از همه همکاران خویش در تولید این اثر، به عنایت و بزرگواری اهل نظر در اصلاح خطاها و رفع کاستی‌ها چشم امید داریم.

عباس سلیمی‌نمین

مدیر دفتر مطالعات و تدوین تاریخ ایران